

TRŽIŠKI MUZEJ Z GALERIJO
GALERIJA FERDA MAYERJA TRŽIČ

vesoljski plovec za prestrašeno opico

FRESKA NEKEGA ČASA - olja

MARJAN AMALIETTI
(1923-1988)

17. marec - 9. april 2000

V zglledno zastavljenem katalogu ob potujoči razstavi knjižnih ilustracij Marjana Amalettija, ki ga je leta 1986 izdala galerija Šivčeva hiša iz Radovljice, je avtorja kot knjižnega ilustratorja likovna kritičarka Maruša Avguštin predstavila predvsem v luči knjižne ilustracije, karikature in opreme knjig. Dotaknila pa se je tudi Amaliettijevega slikarskega dela ustvarjanja, kjer je pronicljivo ugotovila: "V slikah upodablja Marjan Amalietti svet svojih sanj in vanj vpenja sebe in svoje najbližje."

S tem je Amalettijev slikarski opus zajet na najbolj jedrnat način; prevedeno na skupni imenovalac vse, o čemer govori, sanja in o čemer razmišlja avtor v oljnih podobah.

Pri pričujoči razstavi oljnih platen pa gre za nekaj posebnega: večina del od devetnajstih razstavljenih je sedaj prvič predstavljena likovnemu občinstvu. Tako se dvanajst let po slikarjevem odhodu seznanjamo z delom ustvarjalnosti, ki je bila doslej širši javnosti neznana. Gre za določeno galerijsko atrakcijo v malem, obenem pa umetniku na nek način vračamo dolg za prezrti del njegovega likovnega sveta.

Oljna platna Marjana Amaliettija razkrivajo avtorja kot človeka, ki je bil silno vpet v življenje. Ne samo kot risar, tudi kot razmišljajoč posameznik je izredno pronicljivo, večplastno, predvsem pa blagohotno pikro opazoval sebe in okolico. Nič ni ušlo njegovi pozornosti, v ogledovanju resničnosti okrog sebe pa se ni odrekal tudi potovanju v času in prostoru. Znal je razmišljati o svojem položaju v družbi, ožji okolici in nasploh tudi na način, ki ga poznamo že od srednjeveške brueghlouske grozljive epičnosti, znal pa tudi v okviru svojih življenjskih izkušenj analizirati tisto, kar ga je najbolj potrjevalo.

Erotičnost, ki veje domala - z redkimi izjemami! - prav z vseh platen, je jemal Amalietti tako naravno in samoumevno, da izgublja celo svoj prvinski naboj in ostaja povsem človeška ugotovitev, potrditev radoživosti, naravnosti, kot način razmišljanja o življenju. A zdi se, da je v tem razmišljanju le želel dati nekaj zadržanosti, saj množice figur, ki jih redno razporeja po platnu, razmešča v izolirano arhitekturo, stolp, otok, zaliv, dvorišče. Svojemu sanjskemu svetu najprej določi realno mesto, npr. dvorišče rojstne domačije, počitniški zaliv, parafrazirano nekdanjo očetnja-

vo, nato pa v ta svet nanaša figure za figuro, zapolnjuje platna do zadnjega kotička, kot bi se bal, da ne bo uspel vsega povedati, kar je bil zapazil s svojo pronicljivo dušo. Vendar vsa ta nepregledna množica figur ne deluje kaotično: vsaki je določena svoja vloga, vrtimec dogajanja pa spočenja prav avtorjeva prisotnost v središču.

Brueghlouski "pinxit" ni sramežljivo skrit ob rob dogajanja, je v središču kot ključna figura, ki premišljeno krmari med alegorijami resničnosti in sanjskosti.

A tudi tu ne more naš umetnik iz svoje kože. Drznim skrajšavam, združevanjem različno velikih figur, arhitekturno zasnovani sceni dodaja drobne humorne prebliske, ki delujejo zdaj groteskno, zdaj anekdotično. Temu se pridružujejo tudi redki ohranjeni, z značilnim rokopisom zapisani naslovi. Govorijo o točno določenem trenutku, o vzgibu ustvarjalnosti, so nepogrešljiv dokument časa, prostora in razpoloženja, v katerem je udejanil platna.

Nekatera oljna dela so resnično postala dokument dogajanja. V celo epopejo, predvsem na večjih formatih, je znal Amalietti sistematično združiti časovno in krajevno različne dobe svojega življenja, nekak oljni strip ali bi lahko rekli "slika v sliki". Zdi se, kot da opazujemo zamrznjene filmske kadre, ki jih je avtor ujel v en sam format in ga ohranil za nas.

Ko se prebijemo skozi bogato povednost simbolike, ko se seznanimo z risarsko in arhitekturno trdno shemo slike, ko razpoznamo tudi čudovite mojstrske detajle, prebliske v freskantsko širokih prizorih, ustaja pred nami neizbrisna podoba avtorja, ki jih je ustvaril.

Pred nami je Marjan Amalietti, ki pošteno, odprto, naravno zdravo erotično gleda na svet okrog sebe, ga brez zadrege in sprenevedanja prenaša na platno in nam drži ogledalo resnice skozi sanjski svet želja in občutkov.

Prof. Janez Šter

Marjan Amalietti

Rojen 19. julija 1923 v Ormožu. Maturiral 1944 v Jagodini v Srbiji, nato odšel v partizane. 1954 diplomiral na FAGG V Ljubljani. Od 1953 - 1956 je bil zaposlen kot karikaturist pri Pavlihi, od 1957 na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, kjer je bil od 1978 izredni profesor za arhitekturno risanje in osnove projektiranja ter kompozicije. S karikaturami se je ukvarjal 45 let, z ilustracijo in knjižnim oblikovanjem 35 let.

Leta 1988 je umrl v Ljubljani.

Pomembnejše razstave

- 1965 Ljubljana, razstava karikatur Pavlihe
- 1965 Celje, razstava karikatur Pavlihe
- 1965 Nova Gorica, razstava karikatur Pavlihe
- Ljubljana, bianale karikatur Brez besed (4 razstave)
- Ljubljana, razstava ilustracij Mladinske knjige

Pomembnejše nagrade

- 1956 Tomšičeva nagrada
- 1957 Tomšičeva nagrada
- 1976 Nagrada Janeza Kranjca "za veseli likovni izraz" v Pavlihi
- 1977 Prva nagrada na Mednarodnem knjižnem sejmu v Beogradu za Maruško Potepuško
- 1979 Levstikova nagrada za ilustracije v knjigah Netočka in Ulenspiegel

Iz bibliografije o Marjanu Amaliettiju

- Marijan Tršar: O ilustratorju. Vidoe Podgorec: Hajduški studenec MK 1976, str. 141 - 142
- Marijan Tršar: O ilustratorju. France Bevč: Mali upornik. MK 1975, str. 139 - 140
- Marijan Tršar: O ilustratorju. Leopold Suhodolčan: Deček na črnem konju. MK 1977, str. 193 - 194
- Andrej Inkret: Letošnji Levstikovi nagrajenci (tudi o Amaliettijevem "novem" Martinu Krpanu). Delo, 25. maja 1977, str. 8
- Slovenska likovna umetnost 1945 - 1978. MK 1979, katalog I, str. 111
- Marijan Tršar: O ilustratorju. Mark Twain: Prigode Toma Sawyerja. MK 1979 (Zlata knjiga), str. 234 - 235
- Branko Sosič: Vse kar se dogaja, sprejemam kot klimo. Beseda ustvarjalcev slovenske knjižne ilustracije: Marjan Amalietti. Delo, 24. aprila 1980, str. 16
- Janja Klasinc: Jubilej bralne značke. Delo, 18. septembra 1980, str. 6
- Milan Dekleva: Slavje besede. Ob dvajsetletnici tekmovanja za bralne značke. Dnevnik, 18. septembra 1980, str. 5
- Levstikove nagrade. OiK 1980, št. 10, str. 90 - 94
- Tatjana Pregl: Nagrajena slovenska ilustratorja. OiK 1980, št. 10, str. 71 - 87
- Tatjana Pregl: Two Prize-winning Slovenian Illustrators. Bookbird 1980, št. 3, str. 56 - 60
- Marjan Amalietti. Ciciban 1980/81, št. 1, str. 50